

رکود مادران (اثر همه‌گیری کووید-۱۹ بر مادران سرپرست خانوار)

رضا مهري خنكداري^۱

^۱ دانش‌آموخته دانشگاه صنعتی شریف، تهران r.mehri.97@gmail.com

چکیده

همه‌گیری کووید-۱۹، برخلاف سایر بحران‌ها و رکودهای بزرگ، اشتغال بانوان را بیشتر از مردان تحت تاثیر قرار داده است و موجب یک شکاف جنسیتی در بازار کار شده است. پژوهشگران دریافتند که کاهش در تقاضای نیروی کار بانوان به دلیل قرنطینه سراسری و آسیب جدی در بخش خدمات و همچنین کاهش در عرضه نیروی کار بانوان به دلیل بسته شدن مراکز نگهداری کودکان و مدارس، موجب آسیب جدی به بازار کار بانوان شده است. در نتیجه این موضوع، در بسیاری از پژوهش‌ها از این رکود به عنوان رکود بانوان یاد کرده‌اند. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی نیز در گزارشی به بررسی این موضوع در کشورهای عضو این سازمان پرداخته و کاهش در عرضه نیروی کار بانوان را عامل اصلی این بحران دانسته است. به همین دلیل، این سازمان از این رکود به عنوان رکود مادران یاد کرده است. در این پژوهش با استفاده از داده‌های هزینه و درآمد خانوار که بصورت سالانه توسط مرکز آمار منتشر می‌شود و با استفاده از روش لاجیت رتبه‌بندی شده به دو موضوع مهم پرداخته شد. اول اینکه آیا در دوره همه‌گیری کووید-۱۹ درآمد خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بودند بیشتر از خانوارهایی که مردان سرپرست آن بودند، تحت تاثیر قرار گرفته‌است و دوم اینکه در دوره همه‌گیری، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بودند، داشتن فرزند خردسال چطور خانوارها را تحت تاثیر قرار داده است. در جواب این دو سوال به نتایج زیر رسیده‌ایم که نتایج پژوهش را نشان می‌دهد.

الف) همه‌گیری کووید-۱۹ اثر متفاوت و معنی‌داری بر خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن بوده‌اند، نداشته است.

ب) در دوره همه‌گیری کووید-۱۹، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند، خانوارهایی که فرزند خردسال داشتند بیشتر از خانوارهایی که فرزند خردسال نداشتند، تحت تاثیر قرار گرفته و احتمال سقوط درآمدی آنان بیشتر شده است. به عبارت بهتر، همه‌گیری کووید-۱۹ مادران سرپرست خانوار را بیشتر از بانوان سرپرست خانوار تحت تاثیر قرار داده است. از این رو این مادران در دوره همه‌گیری، دچار جریمه مادرانگی شده‌اند.

واژه‌های کلیدی

کووید-۱۹، کرونا، رکود مادران، شکاف جنسیتی، اشتغال بانوان

۱. مقدمه

بحران همه‌گیری کووید-۱۹ که از آن به عنوان رکود کرونا یاد می‌شود، تفاوت محسوسی نسبت به سایر رکودهای گذشته و اثرگذاری آن بر بازار اشتغال داشته است. در این رکود، بخش اشتغال بانوان آسیب بیشتر و شدیدتری نسبت به اشتغال بخش مردان پذیرفته است ولی در سایر رکودها اشتغال مردان بیشتر از بانوان تحت تاثیر قرار گرفته بود (کیم و آلبانسی، ۲۰۲۱؛ آلون، دوپک و رامزی، ۲۰۲۰). از این رو، در بسیاری از پژوهش‌ها از آن به عنوان «shecession»^۱ یا رکود بانوان یاد می‌شود. پژوهشگران به دنبال چرایی این موضوع به دو عامل مهم برخورد کردند. عامل اول کاهش در تقاضای نیروی کار بانوان بوده است. پژوهشگران دریافتند که برخلاف سایر رکودها، که بخش صنعت آسیب بیشتری نسبت به سایر بخش‌ها دیده بود، در رکود کرونا، بخش خدمات به دلیل قرنطینه‌های سراسری آسیب بیشتری نسبت به سایر بخش‌ها دیده است. از طرفی، بدلیل حضور گسترده بانوان در بخش خدمات، اشتغال بانوان بیشتر از مردان تحت تاثیر قرار گرفته است. این درحالی‌ست که بیشتر شاغلین بخش صنعت را مردان تشکیل می‌دهند (آلبانسی و زاهین، ۲۰۱۸؛ اولسون، ۲۰۱۹). عامل دومی که به اشتغال بانوان آسیب بیشتری نسبت به اشتغال مردان زده است، کاهش در عرضه نیروی کار بانوان بوده است. کاهش در عرضه نیروی کار بانوان به دلیل قرنطینه سراسری و غیرحضور شدن مهدکودک‌ها و مدارس و در نتیجه آن دغدغه نگه‌داری از فرزندان رخ داده است (کیم و آلبانسی، ۲۰۲۱). این موضوع آنقدر حائز اهمیت بوده است، که سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۲ در گزارش خود از این رکود به عنوان "momcession"^۳ یا رکود مادران یاد کرده است. زیرا آنان گمان می‌کردند که در همه‌گیری کووید-۱۹، در بین کشورهای عضو این سازمان، مادران بیشتر از بانوان آسیب‌پذیر بوده‌اند. ما در این پژوهش قصد داریم به بررسی تفاوت بین اثر همه‌گیری کووید-۱۹ بر خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده و خانوارهایی که مردان سرپرست آن بوده‌اند بپردازیم. همچنین در ادامه، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند، به بررسی اثر همه‌گیری و تفاوت بین خانوارهایی که فرزند خردسال دارند (مادران سرپرست خانوار) و خانوارهایی که فرزند خردسال ندارند (بانوان سرپرست خانوار) بپردازیم و این موضوع را مورد بررسی قرار دهیم که آیا مادران سرپرست خانوار و خانوار آن‌ها آسیب بیشتری نسبت به خانوار با بانوان سرپرست خانوار دیده‌اند و یا خیر. به عبارت بهتر، آیا داشتن فرزند خردسال در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند، موجب آسیب‌پذیری بیشتر آنان در همه‌گیری کووید-۱۹ شده است یا خیر.

۲. پیشینه پژوهشی

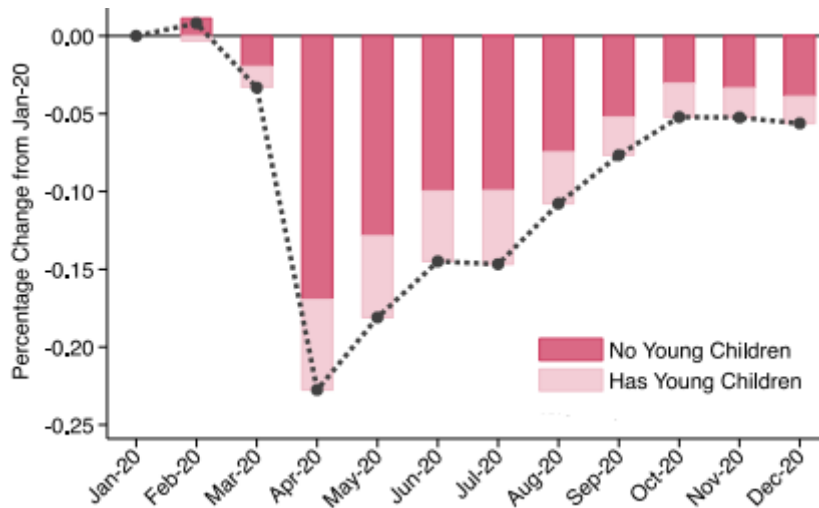
با اینکه مدت زمان کوتاهی از همه‌گیری کووید-۱۹ می‌گذرد، پژوهش‌های بسیاری در این زمینه انجام شده است. در این بخش به چند نمونه آن اشاره خواهیم کرد.

صندوق بین‌المللی پول در پژوهشی به بررسی تاثیر کووید-۱۹ بر بانوان در بازار کار ایالات متحده پرداخته است. در این پژوهش آمده است که درصد کاهش اشتغال بانوان در سال ۲۰۲۰ نسبت به ژانویه همان سال کاهش چشمگیری داشته است. این موضوع در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشد. در این شکل مشاهده می‌شود که میزان کاهش اشتغال بانوان بدون فرزند در حدود ۱۷ درصد و میزان کاهش اشتغال بانوان با فرزند در حدود ۲۴ درصد بوده است. با توجه به این آمار و ارقام می‌توان به دو موضوع پی برد. اول اینکه اشتغال بانوان در دوره همه‌گیری کووید-۱۹ کاهش بالایی داشته است. دوم اینکه اشتغال بانوان با فرزند بیشتر از بانوان بدون فرزند کاهش یافته است. از این رو می‌توان اینطور بیان کرد که این احتمال وجود دارد که در دوران همه‌گیری، در ایالات متحده مادران شاغل بیشتر از بانوان شاغل آسیب دیده‌اند.

¹ shecession = she + recession

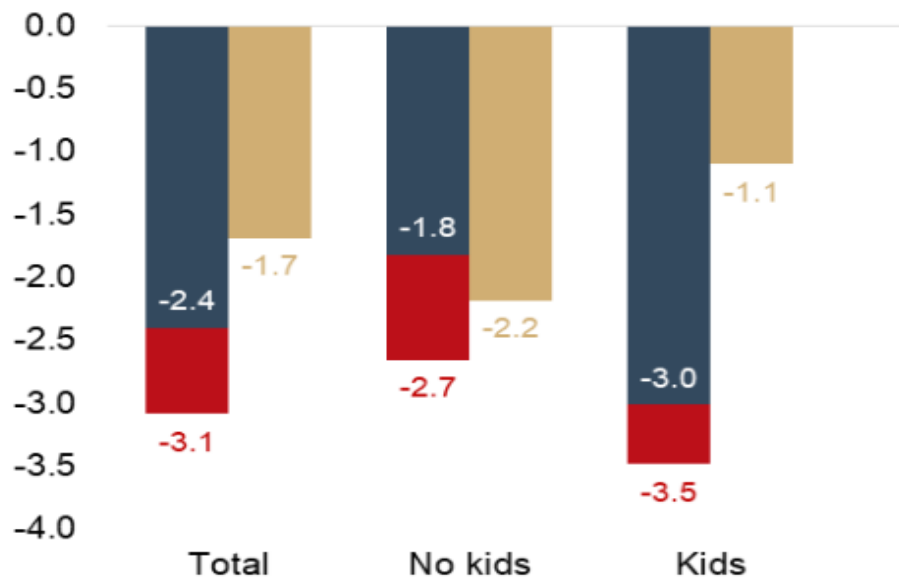
² Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

³ Momcession = mom + recession

شکل ۱: درصد تغییر اشتغال بانوان با فرزند و بدون فرزند خردسال در سال ۲۰۲۰ نسبت به ماه ژانویه
منبع: صندوق بین‌المللی پول

فدرال رزرو نیز در گزارشی، به نقل از آتکینسون و ریچر از دانشگاه منیسوتا، به بررسی میزان تغییر در نرخ مشارکت بانوان بین سنین ۲۵ تا ۵۴ سال، در دوره همه‌گیری کووید-۱۹، پرداخته است. در این گزارش آمده است که میزان تغییر در نرخ مشارکت بانوان در حالت کلی از فوریه تا آوریل ۲۰۲۰ (ابتدای همه‌گیری) در حدود ۳.۱ درصد کاهش یافته است (چارت قرمز رنگ شکل ۲) که این میزان کاهش در میان بانوان با فرزند خردسال (زیر ۱۳ سال) ۳.۵ درصد و در میان بانوان بدون فرزند ۲.۷ درصد بوده است. این بدان معنی بوده که اختلاف کاهش در نرخ مشارکت بین این دو گروه، پس از همه‌گیری کووید-۱۹، ۰.۸ درصد می‌باشد. همچنین میزان اشتغال بانوان از آوریل تا سپتامبر ۲۰۲۰ (دوره تعدیل و پس از شوک همه‌گیری) در حالت کلی ۲.۴ درصد کاهش یافته است که برای بانوان با فرزند خردسال و بدون فرزند خردسال به ترتیب ۳ و ۱.۸ درصد کاهش یافته است (چارت آبی). این موضوع نشان می‌دهد که پس از شوک اولیه کووید-۱۹، با وجود بهبود بازار کار، اختلاف نرخ مشارکت بانوان با فرزند خردسال و بانوان بدون فرزند خردسال افزایش یافته و از ۰.۸ درصد به ۱.۲ درصد رسیده است. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که در این رکود، بانوان با فرزند خردسال بیشتر از بانوان بدون فرزند آسیب دیده‌اند. این درحالی‌ست که در رکود ۲۰۰۸ ایالات متحده این موضوع دقیقاً برعکس بوده و اشتغال بانوان بدون فرزند بیشتر از بانوان با فرزند خردسال کاهش یافته بود (چارت زرد رنگ). میزان نرخ مشارکت بانوان در حالت کلی در رکود ۲۰۰۸، ۱.۷ درصد کاهش یافته بود که این کاهش برای بانوان با فرزند خردسال و بدون فرزند خردسال به ترتیب ۱.۱ و ۲.۲ درصد بوده است. این موضوع به صورت کامل در شکل ۲ قابل مشاهده می‌باشد.

شکل ۲: درصد تغییر نرخ مشارکت بانوان با فرزند و بدون فرزند خردسال در ایالات متحده
منبع: گزارش فدرال رزرو به نقل از دانشگاه منسوتا

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در گزارشی به صورت کامل به بررسی اثر رکود ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ در بین بانوان شاغل پرداخته‌است. در ابتدای گزارش این موضوع عنوان شده‌است که بانوان نسبت به مردان آسیب بیشتری متحمل شده‌اند. در ادامه به بررسی دقیق‌تر اثر همه‌گیری بر بانوان دارای فرزند و بانوان بدون فرزند پرداخت. در این گزارش آمده است که بانوان دارای فرزند به دلیل نگهداری از کودکان و فرزندان خردسال مجبور به ترک شغل و نگهداری از فرزندان خود، به صورت رایگان شده‌اند. آنان دریافتند که پس از همه‌گیری، بیش از ۶۰ درصد از مراقبت‌های ناشی از ماندن فرزندان در خانه بر عهده بانوان شاغل می‌باشد. همچنین ارتباط معنی‌دار و مثبتی بین تعداد روزهای تعطیلی مدارس و همچنین کاهش میزان کار بانوان در کشورهای عضو این سازمان یافتند. در نتیجه این موارد و در ادامه، این سازمان، از این رکود به عنوان رکود مادران یاد کرده است. زیرا آنان دریافتند که مادران بیشتر از بانوان تحت تاثیر این رکود قرار گرفته‌اند.

با توجه به مطالعات عنوان شده در این بخش می‌توان دریافت که گزارشات زیادی مبنی بر آسیب‌پذیری مادران شاغل نسبت به بانوان شاغل و سایر شاغلین، در دوره همه‌گیری، در بسیاری از کشورها گزارش شده است. چیزی که در این بین مغفول مانده است، اثرپذیری خانوار این بانوان شاغل از همه‌گیری می‌باشد. زیرا کاهش اشتغال و افزایش خروج از بازار کار و بیکاری زمانی نامطلوب تلقی می‌شود که درآمد خانوار ایشان تحت تاثیر قرار گیرد. ما در این پژوهش پا را کمی فراتر گذاشته و می‌خواهیم به مقایسه تغییرات درآمدی خانوارهایی که بانوان در آن سرپرست خانوار هستند و فرزندان خردسال دارند (مادران سرپرست خانوار) و خانوارهایی که بانوان در آن سرپرست خانوار هستند و فرزند خردسال ندارند (بانوان سرپرست خانوار) در دوره همه‌گیری کووید-۱۹ بپردازیم.

۳. تصریح مدل

در این پژوهش از داده‌های هزینه و درآمد خانوار (بودجه خانوار) استفاده خواهد شد. دلیل استفاده از این داده‌ها این می‌باشد که می‌توان در آن به جنسیت سرپرست خانوار و همچنین داشتن فرزند خردسال در آن پی برد که هر دو این موارد در این پژوهش، برای رسیدن به نتیجه، دارای اهمیت می‌باشد. سال ۹۸ به عنوان سالی که کووید-۱۹ در آن فراگیر نشده است و سال ۹۹ به عنوان سال کرونایی در نظر گرفته می‌شود. در نتیجه، مقایسه خانوارها با یکدیگر در این دو سال، می‌تواند اثر همه‌گیری کووید-۱۹ را بر آنان به خوبی نشان دهد. برای اینکه بتوانیم خانوار را در این دو سال به صورت پیوسته رصد کرده و مورد مطالعه قرار دهیم، از خانوارهایی استفاده خواهیم کرد که داده آن‌ها در هر دو سال موجود بوده و هر دو سال در نظرسنجی شرکت کرده باشند. تعداد کل خانوارهایی که در هر دو سال در نظرسنجی شرکت کرده‌اند ۱۸۶۴۷ خانوار می‌باشد. متغیر وابسته این پژوهش پنجک درآمدی خانوار می‌باشد که یک متغیر گسسته از یک تا پنج می‌باشد. پنجک درآمدی ابتدایی نشان‌دهنده بیست درصد از فقیرترین خانوارهای ایرانی می‌باشد. هر چه عدد بالاتر رود خانوار در پنجک درآمدی بالاتری قرار گرفته و از لحاظ درآمدی در وضعیت بهتری قرار می‌گیرد، بطوری که آخرین پنجک که پنجک پنجم می‌باشد، نشان‌دهنده بیست درصد از ثروتمندترین خانوار می‌باشد. همچنین باید گفته شود که در این پژوهش از داده‌های هزینه‌ای به عنوان متغیر جانشین داده‌های درآمدی استفاده خواهد شد. دلیل استفاده از این داده‌ها تورش پایین‌تر آن می‌باشد. زیرا سوالات داده‌های هزینه‌ای در نظرسنجی بیشتر و دارای جزئیات دقیق‌تری می‌باشد. در نتیجه این موضوع، احتمال خطای در پاسخگویی کاهش می‌یابد. همچنین باید عنوان شود که خانوارهای شرکت‌کننده در نظرسنجی‌ها به‌طور معمول سعی در مخفی کردن درآمد خود دارند (دیتون، ۱۹۹۷). در نتیجه موارد ذکر شده، داده‌های هزینه‌ای بهتر از داده‌های درآمدی بوده و از آن به عنوان متغیر جانشین داده‌های درآمدی خانوار استفاده خواهیم کرد. همچنین باید به این موضوع توجه کرد که به دلیل اینکه متغیر وابسته گسسته بوده و عددی از یک تا پنج می‌پذیرد باید از مدل لاجیت رتبه‌بندی شده^۴ استفاده کرد. از این رو، تفسیر ضرایب مدل کمی با تفسیر مدل‌های دیگر متفاوت می‌باشد که در ادامه و پس از تصریح مدل به آن خواهیم پرداخت.

اجزای مدل بالا به شرح زیر می‌باشد:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 T + \beta_2 t_i + \beta_3 \text{edu}_i + \beta_4 G_i + \beta_5 C_i + \beta_6 L_i + \beta_7 K_i + \beta_8 M_i + \beta_9 \text{Age}_i + \beta_{10} \text{Urban}_i + \beta_{11} \text{Family_Size}_i + \beta_{12} \text{NL}_{it} + \beta_{13} \text{Re}_i + \epsilon_{it} \quad (1)$$

Y_{it} : پنجک درآمدی سرپرست خانوار

T : متغیر مجازی که در آن زمان قبل همه‌گیری کووید-۱۹ (سال ۹۸) صفر و پس از آن (سال ۹۹) یک در نظر گرفته می‌شود.

t_i : فاصله فصلی زمان مشاهده خانوار از نقطه شروع همه‌گیری کووید-۱۹

edu_i : متغیر مجازی سطح تحصیلات سرپرست خانوار؛ اگر سرپرست خانوار دارای مدرک کارشناسی و بالاتر باشد عدد یک و اگر مدرک کارشناسی به پایین‌تر داشته باشد عدد صفر می‌گیرد.

G_i : متغیر مجازی جنسیت سرپرست خانوار؛ اگر سرپرست خانوار مرد باشد صفر و اگر زن باشد یک می‌گیرد.

C_i : متغیر مجازی داشتن فرزند خردسال؛ اگر خانوار دارای فرزند زیر ۱۲ سال بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را می‌پذیرد.

L_i : $T * G$ ؛ ضریب متقابل متغیرهای مجازی وقوع همه‌گیری (T) و متغیر مجازی جنسیت سرپرست خانوار (G)

K_i : $T * G * C$ ؛ ضریب متقابل متغیرهای مجازی وقوع همه‌گیری (T) و متغیر مجازی جنسیت سرپرست خانوار (G) و داشتن فرزند خردسال (C)

M_i : وضعیت تاهل سرپرست خانوار؛ متاهل بودن عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را می‌پذیرد

⁴ Ordered Logit of Regression Discontinuity Model

Age_i: سن سرپرست خانوار

Urban_i: شهری یا روستایی بودن خانوار؛ شهری بودن یک و در غیر این صورت عدد صفر را می‌پذیرد

Family_Size: تعداد اعضای خانوار (بعد خانوار)

NL_{it}: تعداد افراد شاغل در خانوار به غیر سرپرست خانوار در سال ۹۸

Re_i: متغیر مجازی که در آن خانوارهایی که در آن حداقل یک فرد بازنشسته و یا مستمری بگیر (افراد بالای ۶۰ سال که شاغل نیستند ولی درآمد دارند) هستند یک و در غیر این صورت صفر می‌گیرد.

با توجه به معادله بالا می‌توان عنوان کرد که ضریب متغیر T اثر همه‌گیری کووید-۱۹ بر همه خانوارهای ایرانی را ارزیابی می‌کند و ضریب متغیر t روند زمانی را کنترل می‌کند. ضریب متغیر L اثر همه‌گیری کووید-۱۹ بر سرپرست خانوارها به تفکیک جنسیت را مورد بررسی قرار می‌دهد. ضریب متغیر K که ضریب مورد نظر این پژوهش نیز می‌باشد اثر همه‌گیری کووید-۱۹، در خانوار با سرپرست خانوار زن، به تفکیک داشتن فرزند خردسال (مادر بودن) و نداشتن فرزند خردسال را مورد بررسی قرار می‌دهد. سایر متغیرها نیز به صورت متغیر کنترلی وارد معادله شده‌اند. در ادامه نتایج مدل را آورده و به تفسیر آن خواهیم پرداخت.

۴. نتایج

جدول ۱: نتایج رگرسیون و اثرات نهایی مدل لاجیت رتبه‌بندی شده

اثرات نهایی					ضریب رگرسیون	متغیرها
Pr(Y=5)	Pr(Y=4)	Pr(Y=3)	Pr(Y=2)	Pr(Y=1)		
(۶)	(۵)	(۴)	(۳)	(۲)	(۱)	
-0.100***	-0.0949***	-0.0334***	0.0717***	0.157***	-0.935***	متغیر مجازی وقوع همه‌گیری کرونا (قبل از همه‌گیری صفر و پس از آن یک) (T)
(0.00441)	(0.00391)	(0.00162)	(0.00296)	(0.00665)	(0.0395)	
0.0244***	0.0242***	0.00878***	-0.0187***	-0.0387***	0.230***	متغیر فاصله فصلی از زمان شیوع کرونا (t)
(0.000923)	(0.000938)	(0.000426)	(0.000759)	(0.00144)	(0.00853)	
0.217***	0.110***	-0.0288***	-0.135***	-0.164***	1.383***	متغیر مجازی سطح تحصیلات سرپرست خانوار (edu)
(0.00708)	(0.00205)	(0.00271)	(0.00344)	(0.00288)	(0.0340)	
-0.0551***	-0.0620***	-0.0349***	0.0365***	0.115***	-0.614***	جنسیت سرپرست خانوار (G)
(0.00440)	(0.00551)	(0.00422)	(0.00215)	(0.0120)	(0.0579)	
-0.0388***	-0.0397***	-0.0164***	0.0289***	0.0660***	-0.382***	وجود فرزند خردسال

(0.00247)	(0.00260)	(0.00127)	(0.00182)	(0.00446)	(0.0250)	در خانوار (C)
0.00784	0.00759	0.00253	-0.00603	-0.0119	0.0724	ضریب متقابل G و T
(0.00662)	(0.00626)	(0.00189)	(0.00512)	(0.00966)	(0.0597)	(L)
-0.0239**	-0.0257**	-0.0123	0.0174**	0.0446*	-0.248*	ضریب متقابل C و L
(0.0111)	(0.0129)	(0.00770)	(0.00743)	(0.0243)	(0.127)	(K)
0.0473***	0.0520***	0.0272***	-0.0328***	-0.0937***	0.509***	وضعیت تاهل سرپرست خانوار
(0.00400)	(0.00482)	(0.00332)	(0.00233)	(0.00982)	(0.0491)	(M)
-	-	-	0.000296***	0.000612**	-0.003***	سن سرپرست خانوار
0.000386**	0.000383**	0.000139**	*	*	*	
(9.20e-05)	(9.12e-05)	(3.34e-05)	(7.05e-05)	(0.000146)	(0.00086)	(Age)
0.0792***	0.0785***	0.0285***	-0.0607***	-0.126***	0.749***	شهری یا روستایی بودن خانوار
(0.00216)	(0.00225)	(0.00116)	(0.00188)	(0.00333)	(0.0195)	(urban)
0.0359***	0.0356***	0.0129***	-0.0275***	-0.0569***	0.339***	بعد خانوار
(0.000903)	(0.000943)	(0.000505)	(0.000801)	(0.00138)	(0.00806)	(Family-Size)
0.0431***	0.0427***	0.0155***	-0.0330***	-0.0683***	0.407***	تعداد شاغلین به غیر از سرپرست خانوار
(0.00253)	(0.00254)	(0.00102)	(0.00200)	(0.00399)	(0.0237)	(NL)
-0.0336***	-0.0355***	-0.0164***	0.0246***	0.0609***	-0.343***	وجود مستمری بگیر در خانوار
(0.00283)	(0.00319)	(0.00181)	(0.00196)	(0.00584)	(0.0311)	(RE)

انحراف معیار متغیرها در داخل پرانتز در زیر آن قرار دارد
سطح معنی داری: * p<0.1, ** p<0.05, *** p<0.01

نتایج مدل در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد. همانطور که در قسمت‌های گذشته عنوان شده است، به دلیل اینکه مدل مورد استفاده در این پژوهش، مدل لاجیت رتبه‌بندی شده بوده است، تفسیر ضرایب آن با مدل ساده تفاوت‌هایی دارد. در این مدل ضرایب متغیرها به تنهایی مفهوم خاصی را بیان نمی‌کنند و صرفاً معنی دار بودن ضرایب مورد اهمیت می‌باشد، زیرا اگر ضرایب معنی دار نباشند ضرایب اثر نهایی بی‌معنی خواهند بود. همانطور که در ستون (۱) جدول نتایج مشاهده می‌شود، تمامی ضرایب به‌غیر از ضریب متغیر L معنی دار می‌باشد. معنی دار نبودن ضریب متغیر L بدان معنی بوده که همه‌گیری کووید-۱۹ اثر متفاوتی بر سرپرست خانوار با جنسیت متفاوت ایجاد نکرده است. به عبارت بهتر، نمی‌توان تفاوتی بین اثر همه‌گیری کووید-۱۹ بر خانوارها به دلیل زن و یا مرد بودن سرپرست آنان یافت. حال برای تفسیر سایر متغیرها باید به ضرایب اثرات نهایی آن‌ها توجه کرد. ستون (۲) نشان‌دهنده ضریب اثر نهایی پنجک اول درآمدی می‌باشد. به عنوان مثال ضریب متغیر G در این ستون ۰.۱۱۵ می‌باشد. تفسیر این ضریب بدین گونه می‌باشد که احتمال حضور خانوارهایی که بانوان سرپرست آن هستند، در پنجک اول درآمدی، با ثبات سایر شرایط، نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن

هستند، ۱۱.۵ درصد بیشتر می‌باشد. همچنین ضرایب این متغیر در ستون (۳) نیز نشان می‌دهد که احتمال حضور این خانوارها نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن هستند، در پنجک دوم درآمدی ۳.۶ درصد افزایش می‌یابد. ستون‌های (۴) تا (۶) این متغیر نیز منفی بوده و نشان‌دهنده این موضوع می‌باشد که احتمال حضور این خانوارها نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن هستند، در پنجک‌های سوم تا پنجم درآمدی، به ترتیب، ۳.۴، ۶.۲ و ۵.۵ درصد کاهش می‌یابد. در مجموع با توجه به این ضرایب می‌توان عنوان کرد که احتمال حضور خانوارهایی که بانوان سرپرست آن هستند، نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن می‌باشند، در پنجک‌های پایین درآمدی بیشتر می‌باشد. از این رو، خانوارهای با سرپرستی بانوان نسبت به خانوار با سرپرستی مردان از وضعیت درآمدی بدتری برخوردار بوده و در مقایسه با آن‌ها فقیرتر می‌باشد. با توجه به این تفاسیر، به متغیر مورد نظر در این پژوهش می‌پردازیم. ضریب ستون‌های (۲) و (۳) متغیر K برابر با ۴.۴ و ۱.۷ می‌باشد. این اعداد نشان می‌دهند که پس از همه‌گیری کووید-۱۹ ($T=1$)، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن می‌باشند ($G=1$)، احتمال حضور خانوارهایی که فرزند خردسال دارند (مادران) نسبت به خانوارهایی که فرزند خردسال ندارند، در پنجک‌های اول و دوم درآمدی ۴.۴ و ۱.۷ درصد افزایش یافته است. همچنین ضرایب ستون‌های (۵) و (۶) نیز نشان‌دهنده این موضوع می‌باشد که پس از همه‌گیری کووید-۱۹، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن هستند، احتمال حضور خانوارهایی که فرزند خردسال دارند نسبت به خانوارهایی که فرزند خردسال ندارند در پنجک‌های چهارم و پنجم درآمدی ۲.۵ و ۲.۳ درصد کاهش می‌یابد. این موضوع نشان می‌دهد که به صورت کلی مادران سرپرست خانوار پس از همه‌گیری کووید-۱۹ بیشتر از بانوان سرپرست خانوار در معرض خطر قرار گرفته و احتمال سقوط درآمدی خانوارهای آنان بیشتر بوده است. از این رو می‌توان عنوان کرد که همه‌گیری کووید-۱۹ بر این خانوارهای اثر بیشتری گذاشته است.

۵. نتیجه‌گیری

در این پژوهش با استفاده از روش لاجیت رتبه‌بندی شده به این موضوع پرداخته شد که همه‌گیری کووید-۱۹ چه اثری بر خانوارهای با بانوان سرپرست خانوار داشته است. نتایج این پژوهش را می‌توان در دو بند خلاصه کرد:

الف) به دلیل معنی‌دار نبودن ضریب L نمی‌توان تفاوتی بین خانوار با سرپرست متفاوت بر حسب جنسیت آنان یافت. به عبارت بهتر، همه‌گیری کووید-۱۹ اثر متفاوت و معنی‌داری بر خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند، نسبت به خانوارهایی که مردان سرپرست آن بوده‌اند، نداشته است.

ب) در دوره همه‌گیری کووید-۱۹، در بین خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده‌اند، خانوارهایی که دارای فرزند خردسال (زیر ۱۲ سال) بوده‌اند، بیشتر از خانوارهایی که فرزند خردسال نداشته‌اند، تحت تاثیر قرار گرفته و درآمد آنان آسیب بیشتری دیده است. به عبارت بهتر، همه‌گیری کووید-۱۹ مادران سرپرست خانوار را بیشتر از بانوان سرپرست خانوار تحت تاثیر قرار داده است و احتمال سقوط درآمدی خانوار آن‌ها بیشتر از خانوارهایی که بانوان سرپرست آن بوده و فرزند خردسال نداشته‌اند، بوده است. از این رو، می‌توان عنوان کرد که این همه‌گیری کووید-۱۹، مادران سرپرست خانوار و خانوار آنان را بیشتر تحت تاثیر قرار داده و این مادران دچار جرمه مادرانگی شده‌اند. این نتیجه هماهنگ با نتیجه گزارش سازمان همکاری و توسعه اقتصادی بوده است.

منابع

[1] هزینه و درآمد خانوار، ۹۷-۱۴۰۰، مرکز آمار ایران

- [2] Albanesi S., Sahin. 2018. The Gender Unemployment Gap. *Review of Economic Dynamics* 30: 47-67.
- [3] Albanesi S, Kim J. 2021. Effects of the COVID-19 Recession on the US Labor Market: Occupation, Family, and Gender. *Journal of Economic Perspectives—Volume 35, Number 3—Summer 2021—Pages 3-24.*
- [4] Alon T, et al. 2020. The Impact of COVID-19 on Gender Equality. NBER Working paper 26947.
- [5] Atkinson T, Richter A 2020. Pandemic Disproportionately Affects Women, Minority Labor Force Participation. Federal Reserve.
- [6] Deaton, A. 1997. The analysis of household surveys: a microeconomic approach to development policy. The World Bank.
- [7] Fabrizio S, et al. 2021 COVID-19 She-Cession: The Employment Penalty of Taking Care of Young Children, IMF Working Paper.
- [8] Olsson J. 2019. Structural Transformation of the Labor Market and the Aggregate Economy. Unpublished. AQ: Same as before, can you provide a link?
- [9] Unk. 2021 Caregiving in Crisis: Gender inequality in paid and unpaid work during COVID-19 OECD Policy Responses to Coronavirus